Version 1.20

Projekt 7660

Upprättad 2025-09-02

Reviderad 2026-02-13

Korrektur 2025-05-28

Miljökonsekvensbeskrivning tillhörande fördjupad översiktsplan för Torsby och Oleby, Torsby kommun

HENRIC ERNSTSON **KONSULT**

1 Sammanfattning

Den fördjupade översiktsplanen ska vägleda hur marken inom planområdet används i framtiden. Planen är mer detaljerad än den kommunomfattande översiktsplanen men är inte juridiskt bindande. Syftet är att ge stöd för kommunens verksamheter, invånare och företag i planering och utveckling.

Arbetet inleddes 2020 och har omfattat workshops med kommunala enheter samt medborgardialoger. Utifrån synpunkter, planeringsunderlag och riskbedömningar har preliminära strategier och kartor tagits fram.

Tre utvecklingsalternativ har analyserats. Det föreslagna alternativet innebär utbyggnad både i tätorten och den tätortsnära landsbygden. Detta bedöms som viktigt för bostadsförsörjningen, flyttkedjor och för att fler ska kunna bo nära service samtidigt som närheten till naturen bevaras. Skyddsåtgärder föreslås för att minimera påverkan på jord- och skogsbruk.

En utbyggnad av i närområde kan alltid påverka jord- och skogsbruk som ligger nära tätorter. Utveckling av tätortsnära landsbygd bedöms vara ett väsentligt samhällsintresse. Det är avgörande för kommunens bostadsförsörjning och bedöms kunna skapa viktiga flyttkedjor, skapa underlag för att fler kan bo på landsbygden nära tätorterna och därmed lättare få tillgång till service och tjänster som är kopplade till eller utgår från centralorterna. I förslaget lyfts flera skyddsåtgärder för att inte påverka mer än nödvändigt och samtidigt bevara de värden som finns i en tätortsnära bebyggelse i en glesbygdskommun.

Om det inte finns någon styrning alls så riskeras grön och blå struktur att "glömmas bort". Spridningskorridorerna som är ett nyare underlag som inte fanns med när ÖP togs fram riskerar att påverkas.

Spridd bebyggelse kan innebära att det är svårare att få känna avskildhet i naturen och uppsplittringen kan medföra att barriärer uppstår både för natur- och friluftsliv. En koncentration av bebyggelse nära centralorterna innebär att fler människor kan få tillgång till centralorterna samtidigt som en närhet till natur och friluftsliv är möjligt. Det kan också innebära möjligheter i och med fler boenden i närområdet vilket medför kortare resor för service som hemtjänst osv.

En stor osäkerhet är hur hårt området blir utbyggt, en relativt långsam bebyggelsetakt innebär glesare bebyggelse och där med närmare till landsbygden. Det är ju detta som är kommunens och främst tätorternas största tillgång, närhet till tätorterna och de tjänster som erbjuds där, samtidigt som det finns tillgång till landsbygd.

Hållbar utveckling omfattar förutom miljö också aspekter som trygghet, demokrati, folkhälsa, jämlikhet m.m. Genom att skapa en god boendemiljö med tillgång till natur och kultur samt erbjuda god kommunal service kan kommunens planarbete bidra till en socialt hållbar utveckling.

Ett möjliggörande av tätortsnära boende, som ändå innebär att bo på landet, är ett av målen med planarbetet. Genom närheten till tätorten ses hur bilberoendet kan motverkas. Något som måste tas upp är tillgänglighet för rullator och barnvagn, och hur man enkelt kan utnyttja de lokala grönstråken. Hur rör vi oss enkelt i området, samtidigt som vi får både tätort och landsbygd? En fråga som kommer upp är också hur den befintliga servicen påverkas om man sprider ut den över större områden.

De tre olika alternativa utvecklingarna av området har analyserats och jämförts, sammanfattningsvis gäller följande:

Alternativ A – Förtätning i Torsby och Oleby

Effekter:

- Jordbruks- och skogsmark påverkas i mycket liten omfattning, då nästan ingen ny mark tas i anspråk.
- Förtätningen sker på redan bebyggda eller delvis exploaterade ytor, vilket gör att effekterna främst rör grön infrastruktur inom tätorterna.
- Eftersom bebyggelsen koncentreras kan det leda till ökad belastning på redan hårdgjorda ytor, vilket i sin tur ökar risken för problem vid kraftiga regn (skyfall) och översvämningar.
- Närhet till vattenlägen som Röjdan och Fryken innebär också en viss risk för skred, ras och erosion.

Konsekvenser:

- Miljöeffekterna blir överlag små, eftersom ny bebyggelse nästan inte påverkar jordbruksmark.
- En mer sammanhållen samhällsstruktur uppstår, vilket gör det lättare att tillgodose invånarnas behov av service, skolor och vård.
- Förtätningen kan bidra till en ökad livskvalitet genom närhet till både service och rekreation.
- begränsade möjligheter till nya verksamhets- och industriområden, vilket på sikt kan minska kommunens utvecklingspotential för näringslivet.

Alternativ B – Utveckling på östra sidan av Fryken

Effekter:

- Nya områden tas i anspråk, vilket påverkar både jordbruks- och skogsmark. Fragmentering av jordbruksmark kan göra att marken blir svårare och mindre lönsam att bruka.
- Eftersom infrastrukturen är svagare på östra sidan krävs fler transporter, ofta över Fryken, vilket leder till längre resor, mer trafik och ökade utsläpp.
- Lokala miljöproblem kan uppstå, exempelvis buller från järnvägen samt risker kopplade till skred, ras och översvämning vid felplacerad bebyggelse.

Konsekvenser:

- Alternativet skapar en mer utspridd bebyggelsestruktur, vilket ökar bilberoendet eftersom gång- och cykelförbindelserna mellan Oleby och Torsby är begränsade.
- Det kan ge ett visst underlag för fler bostäder och serviceutveckling i Oleby, men samtidigt riskerar kopplingen till Torsby att försvagas.
- Industriverksamheter öster om Fryken innebär större transportbehov, vilket ökar både buller och utsläpp.

Alternativ C

Effekter:

- Både jordbruks- och skogsmark påverkas, men kommunen kan här aktivt styra var byggnation sker. På så sätt kan markanvändningen optimeras för att minska negativa effekter.
- Vissa områden med risk för översvämning, ras och skred måste hanteras genom planering och tekniska lösningar.
- Eftersom utvecklingen sker nära befintlig infrastruktur minskar behovet av nya, kostsamma investeringar.

Konsekvenser:

- En balanserad bebyggelsestruktur skapas som kombinerar tätortsnära utveckling med viss möjlighet till boende på landsbygden.
- Närheten till centralorterna gör att service, kollektivtrafik och kommunala vattentjänster kan byggas ut på ett kostnadseffektivt sätt.
- Genom att koncentrera industri- och verksamhetsmark längs befintliga trafikstråk kan påverkan på natur och närboende minimeras.

1.1.1 Skyddsåtgärder

I MKB-dokumentet identifieras ett antal punkter som finns sammanfattade under skyddsåtgärder för att minimera påverkan respektive sådant som har lyfts och det har tagits hänsyn till under planprocessen.

- Boverkets utgångspunkter för bedömning av översvämningsrisk ska tillämpas i den fysiska planeringen och lovgivning. Om avsteg från riktlinjerna görs ska dessa motiveras och konsekvensanalys genomföras.
- Exploatering ska ske mycket restriktivt på lågpunkter där dagvatten kan ansamlas.
- Den kumulativa effekter på de större skyfallsstråken väst om Västanvik, från Valberget mot Östmarkskorset, från Bergeby mot omlastningsterminalen och från Västanvik mot Notnäs ska särskilt beaktas i samband med planering och exploatering i anslutning till dessa områden.
- För nya utvecklingsområden inom område med risk för ras/skred/erosion ska geoteknisk undersökning göras i samband med planläggning för att säkerställa markens förutsättningar och lämplighet för planerad markanvändning.
- Vid byggnationer och underhållsarbeten inom och i nära anslutning till utpekade riskområden ska behovet av geotekniska undersökningar lyftas i samband med anmälnings-eller lovärenden.
- Arbete med suicidprevention i den fysiska miljön ska stärkas, detta handlar om att begränsa tillgången till medel och metoder för suicid i den fysiska miljön.
- Vid utbyggnad av gång-och cykelnätet ska säkra skolvägar och sammankoppling av befintligt nät prioriteras. Oskyddade trafikanter prioriteras för att minska behovet av bil i centrum.
- En funktionsblandad struktur med korta avstånd mellan boende, service, sysselsättning och fritid eftersträvas.
- Skolor, förskolor och särskilda boenden, samt liknande verksamheter, ska tydligt kopplas till grönstrukturen. Detta för att verksamheterna ska kunna dra nytta av grönstrukturen för bland annat närrekreation.
- Föreslagna utvecklingsområden för verksamheter innebära ökade trafikflöden på E45 och belastning på befintliga korsningar. Behovet av åtgärder och tänkbara lösningar ska utreds i samband med kommande detaljplaner i nära dialog med Trafikverket.
- Jordbruksmark bör inte bebyggas genom att man anlägger boende centralt på en sammanhållen jordbruksmark så att den helt tas i anspråk.
- Skogsbryn eller andra kantzoner kan vara att föredra för bebyggelse.
- Nya industriområden bör inte byggas utanför de utpekade och föreslagna ytorna.

1.1.2 Uppföljning

För att kunna följa upp och se att planen efterlevs finns ett antal punkter som ska följas upp av kommunen inför kommande planarbete. Genom löpande uppföljning går det också att revidera antaganden och åtgärder som genomförs. Skulle en åtgärd för att minimera miljöeffekterna visa sig vara mindre effektiv, kan man på detta sätt revidera och göra bättre inför nästa steg eller nästa exploatering. Som förslag till uppföljning föreslås att :

- Arbetet med suicidprevention i den fysiska miljön ska stärkas. Detta handlar om att begränsa tillgången till medel och metoder för suicid i den fysiska miljön. Detta bör följas upp i samband med kommande detaljplanering.
- Utreda de kumulativa effekterna och åtgärder som krävs för de tre skyfallsstråken
    - väst om Västanvik, från Valberget mot Östmarkskorset,
    - från Bergeby mot omlastningsterminalen
    - från Västanvik mot Notnäs..
- Uppföljning så att det finns beredskap för att snabbt kunna sätta in åtgärder som pumpning, invallning m.m. vid befintlig bebyggelse som ligger inom faktiska riskområden för översvämning.
- I samband med underhållsarbeten vidta åtgärder som avleder vatten till lämpliga lågpunkter eller höja upp vägbanan för att skapa vall mot höga flöden, samt dimensionera ledningsnät där efter

Beställare:	Kristinehamns kommun
Utförare:	Henric Ernstson Konsult
Korrektur:	Anna Lejfelt-Sahlén & Evelina Palm Torsby kommun
År:	2025
Projektnummer:	7660

Innehållsförteckning

1 SAMMANFATTNING 2

2 INLEDNING 7

2.1 BAKGRUND 7

2.2 PLANFÖRHÅLLANDE 8

2.3 PROCESSBESKRIVNING 11

2.4 AVGRÄNSNING AV MKB 12

3 OMRÅDESBESKRIVNING 16

3.1 PLANFÖRUTSÄTTNINGAR 17

4 MILJÖEFFEKTER OCH KONSEKVENSER 19

4.1 EFFEKTER OCH KONSEKVENSER FÖR JORDBRUKSMARK 19

4.2 EFFEKTER OCH KONSEKVENSER FÖR NATUR OCH FRILUFTSLIV 23

4.3 EFFEKTER FÖR HANDELS- OCH INDUSTRIMARK 27

4.4 EFFEKTER OCH KONSEKVENSER FÖR SOCIALA ASPEKTER 28

4.5 EFFEKTER OCH KONSEKVENSER FÖR HÄLSA OCH SÄKERHET 30

5 EFFEKTER OCH KONSEKVENSER MED AVSEENDE PÅ MILJÖMÅLEN 32

6 UPPFÖLJNING 34

7 LITTERATURFÖRTECKNING 35

2 Inledning

2.1 Bakgrund

Den fördjupade översiktsplanen ska, liksom den kommunomfattande översiktsplanen, visa hur marken bör användas inom planområdet i framtiden. I den fördjupade översiktsplanen finns mer detaljerade riktlinjer än i översiktsplanen men planen är endast vägledande för framtida kommunala beslut.

Målet är att ta fram ett bra dokument som kan fungera som stöd för alla verksamheter inom kommunen samt för medborgare och företagare i samband med planering och utveckling.

Det finns en antagen fördjupad översiktsplan för Torsby och Oleby som vann laga kraft 2003-07-23. Denna nya fördjupade översiktsplanen syftar till att skapa en hållbar utveckling i kommunens centralort och den närliggande tätorten Oleby. Planen ska möjliggöra en tillväxt inom de båda orterna med utrymme för utveckling av bostäder, handel med mera.

Läsanvisning

Till varje kapitel finns ett antal underrubriker.

Nollalternativ - innebär att effekten av en oförändrad markanvändning beskrivs

Föreslagen exploatering - innebär att effekten av en föreslagen exploatering beskrivs.

Konsekvens - innebär en jämförelse mellan konsekvenserna av föreslagna exploateringar och konsekvenserna om ingen exploatering sker.

Föreslagna skyddsåtgärder - Till flera av aspekterna som beaktas finns ett eget stycke med föreslagna skyddsåtgärder. I detta stycke tas anpassningar och försiktighetsåtgärder upp som kan motverka negativa effekter på miljön.

2.2 Planförhållande

För området finns en gällande, fördjupad översiktsplan, men den slutar att gälla vid slutet av 2025, vilket gör att den inte kommer att gälla när denna plan blir antagen. Detta innebär att gällande kommunomfattande översiktsplan kommer att vara den som gäller för planområdet. Detta innebär att den plan som kommer vara styrande, efter utgången av 2025 och till och med att den nya fördjupningen börjar gälla, är ett dokument med en utpekad viljeinriktning, men där markanvändningen endast regleras på en övergripande skala utan utpekande av områden för till exempel industrier och bostäder (Figur 2).

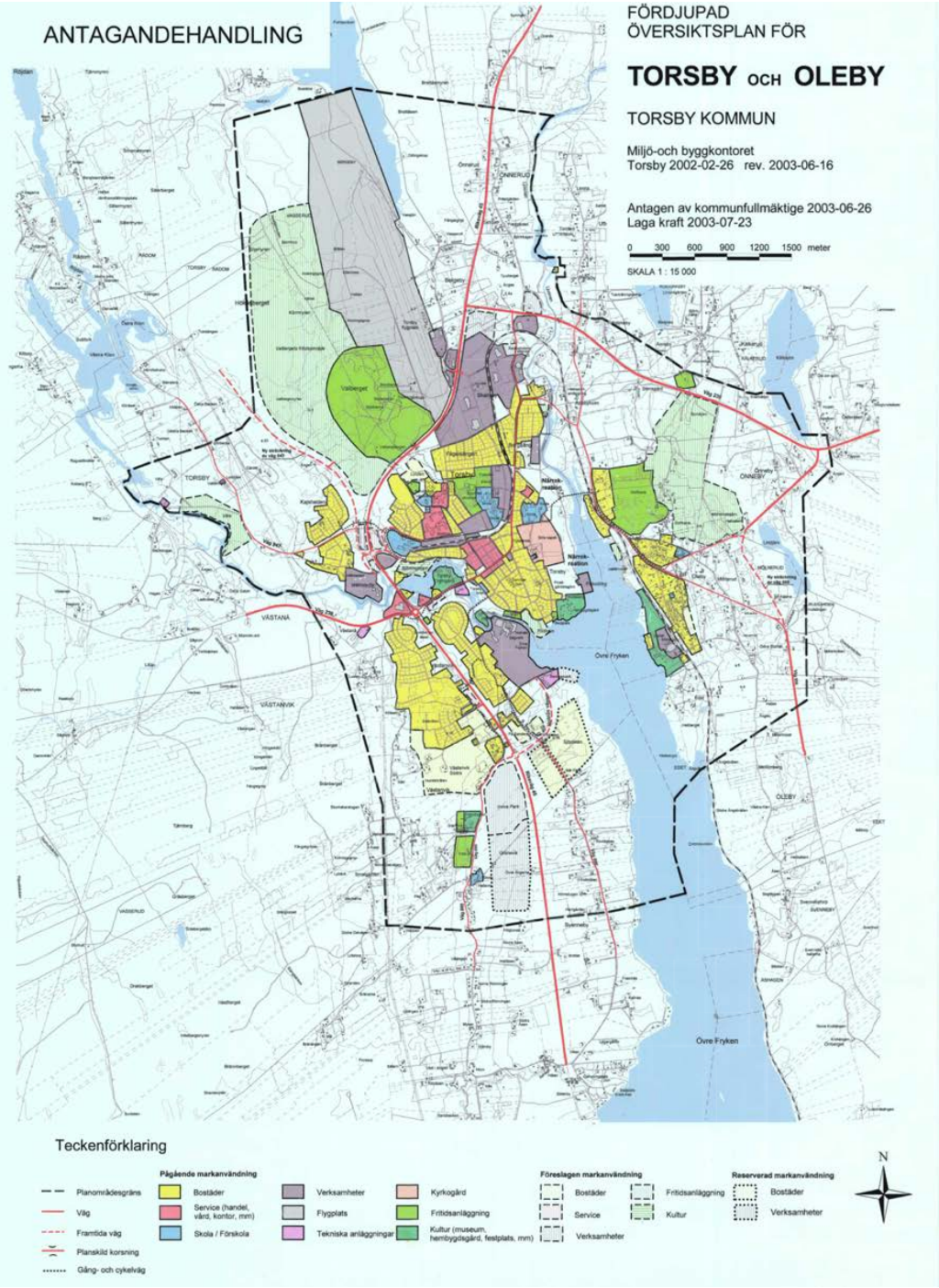

Figur 1 Gällande fördjupad översiktsplan, giltig t.o.m. 31:e december 2025. Därefter kommer översiktsplanen att gälla för hela planområdet (Torsby kommun, 2011).

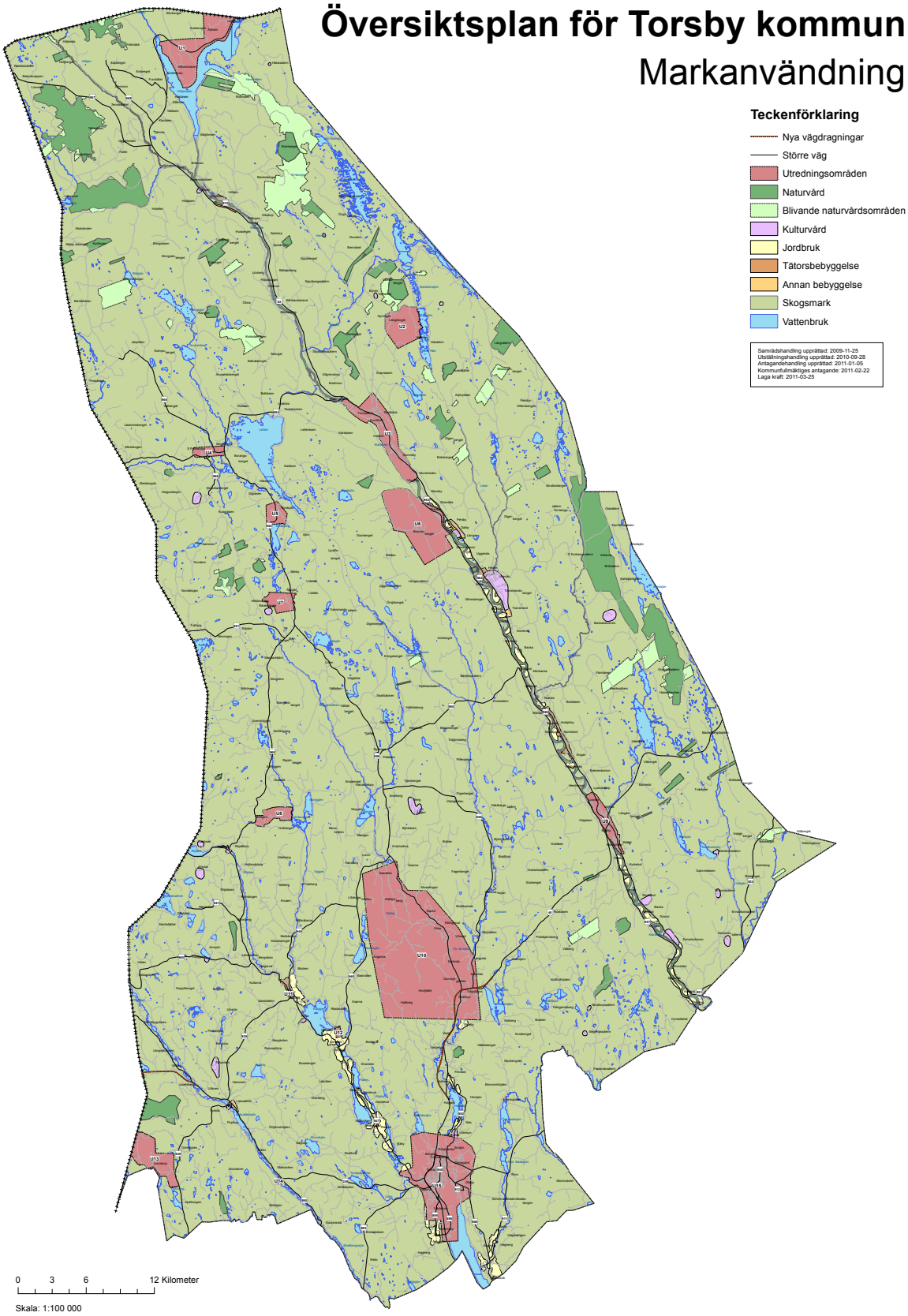

Figur 2 Karta från översiktsplanen för Torsby kommun (Torsby kommun, 2011).

I översiktsplanen ges en övergripande beskrivning av område U15 (Figur 2), som omfattar tätorterna Torsby/Oleby. Där framgår att nya förutsättningar råder gällande ridanläggningen, utbyggnaden av golfbanan samt områden avsedda för bostäder med mera. Även förutsättningarna för genomfartstrafik samt gång- och cykeltrafik har förändrats.

Inom ett område två till tre kilometer från Torsby/Oleby, särskilt kring sjöarna Kälksjön och Sirsjön, är trycket på ny bebyggelse stort. Samtidigt uppvisar sjöarna tecken på övergödning. En övergripande utredning kring VA-frågor (vatten och avlopp) kan ge vägledning för framtida beslut om eventuell ny bebyggelse. Fram till att tydliga direktiv tagits fram bör plan- och bygglovsprövningen vara restriktiv, i den mån ny bebyggelse kan förväntas öka belastningen på sjöarna (Torsby kommun, 2011). Vidare framgår det att Torsby Camping har behov av vidareutveckling, och området bör – tillsammans med Sirsjön och Kälksjön – inkluderas i en framtida uppdatering av den fördjupade översiktsplanen för Torsby/Oleby.

I översiktsplanen går det också att utläsa vilka mål och strategier som kommunen har samt vilka skyddsåtgärder som de anser ska gälla.

2.3 Processbeskrivning

Beslutet om att ta fram en ny fördjupad översiktsplan fattades 2020. Flera workshops hölls under perioden 2020 och 2023 med olika kommunala enheter. Medborgardialoger har också hållits under denna period, där allmänheten både genom enkäter och besök under öppet-hus-arrangemang har kunnat framföra synpunkter på områdets utveckling. Inkomna synpunkter har vägts mot befintliga planeringsunderlag, kända risker, intressen med mera, och utifrån det har preliminära kartor för strategier och markanvändning tagits fram.

Tabell 1 Tidslinje för de olika stegen som har genomförts och var vi är i dagsläget.

2020

- **Politiskt beslut att ta fram ny fördjupad översiktsplan, 2020-11-09**

2021

- **Beställning av konsultstöd/processtöd för planen**

2022–2023

- **Workshops i tjänstemannagrupper (2022)**

  Workshops med olika teman, så som hälsa-och säkerhet och grönstruktur utfördes.

  Medborgardialoger utfördes och sammanställdes (2022-2023)

  Kommunen bjöd in till ”öppet hus” i en lokal i Torsby centrum där medborgarna kunde droppa in för att diskutera utvecklingen och framföra eventuella synpunkter.

  Allmänheten erbjöds att svara på en enkät och utställning på Torsby biblioteket.

  Kommunen fanns representerade på öppet hus på Stjerneskolan där ungdomar hade möjlighet att prata med kommunen och besvara en enkät.

2023-2024

- Underlagskartor och kartor för att kunna utföra analyser över bland annat klimatrelaterade risker, natur-och kulturvärden, riksintressen med mer upprättades
- Alternativa utvecklingsinriktningar undersöktes på övergripande nivå
- Resultaten från workshops och medborgardialoger sammanställdes och vägdes mot övriga intressen. Utifrån det togs ett första, grovt utkast på planområde, strategikarta och markanvändningskarta fram. Resultatet presenterades för kommunstyrelsens arbetsutskott 2024-01-22 och på träffar med näringslivet.

2025

- Avgräsningssamråd med Länsstyrelsen april 2025
- Samråd internt våren 2025, externt hösten 2025

2026

- Granskning under sommaren 2026
- Antagande hösten/vintern 2026

2.4 Avgränsning av MKB

Avgränsningen av MKB:n syftar till att identifiera projektets betydande miljöpåverkan och bidrar till att MKB:n behandlar relevanta frågeställningar. Ett formellt avgränsningssamråd har hållits med Länsstyrelsen 2025-04-11. Under mötet lyftes ett antal frågor som ansågs medföra betydande miljöpåverkan utifrån kommunens förslag till markanvändningskarta. Utifrån kända fakta om området och omgivningarna ser vi att följande faktorer kan bidra till betydande påverkan och där med ska utredas vidare inom ramen för MKB:n.

Jordbruksmark – Området ligger omgivet av jord- och skogsbruksmark. De utpekade områdena kommer att bebyggas på bland annat jordbruksmark.

Natur och friluftsliv – Konsekvenserna för naturen och det rörliga friluftslivet är en fråga som lyfts och som har stort värde, ekosystemtjänster är också något som lyfts. Hur påverkas befintlig grönstruktur och blåstruktur av föreslagna exploateringar och alternativa exploateringar? Skyfall i förhållande till markanvändning är också något som kan ha stor påverkan.

Utpekande av handels och industrimark – Detta är en begränsande faktor. Hur ställer det sig att det finns en begränsad utpekad mark för handel och industrimark och vad finns det för alternativ att inte peka ut mer eller att peka ut.

Sociala aspekter – Möjliggörande av boende tätortsnära, men ändå på landet och samtidigt motverka bilberoende? Matartrafik, hastighetsbegränsande områden. Rullator- och barnvagnsvänliga gångstråk. Hur kommer vi ut till grönstråken, hur rör vi oss enkelt i området och ändå får både tätort och landsbygd. Möjliggörande av tätortsnära boende men ändock bo på landet.

Hälsa och säkerhet – planen görs ställningstagandet att befintliga industrier, trots att de är källor till buller och trafik och delvis ligger inom riskområden för översvämning, ras och skred, fortsatt ska vara mark för industri.

Avgränsning är också ett levande arbete som sker under hela planprocessen vilket har resulterat i att fler miljöeffekter har tillkommit efter avgränsningssamrådet, och de som anses vara betydande har lyfts in i MKB-dokumentet med egna effekt- och konsekvenskapitel.

2.4.1 Geografisk avgränsning

Miljökonsekvensbeskrivningens geografiska avgränsning utgörs i första hand av närområdet till den fördjupade översiktsplanen, men i och med tillfartsvägar samt landskapsbild finns flera aspekter som har ett större influensområde.

2.4.2 Avgränsning i tid

För att få en avgränsning i tid föreslås en tidshorisont om 20 år då målbilden är 2040 för FÖP:en.

2.4.3 Nollalternativ

Som nollalternativ sätts nu gällande översiktsplanen för Torsby kommun.

2.4.4 Alternativ A: Förtätning

Vid en förtätning sker utvecklingen i de centrala delarna av tätorten, samt inom Oleby tätort. Detta innebär ett betydligt mindre planområde än vad som är föreslaget.

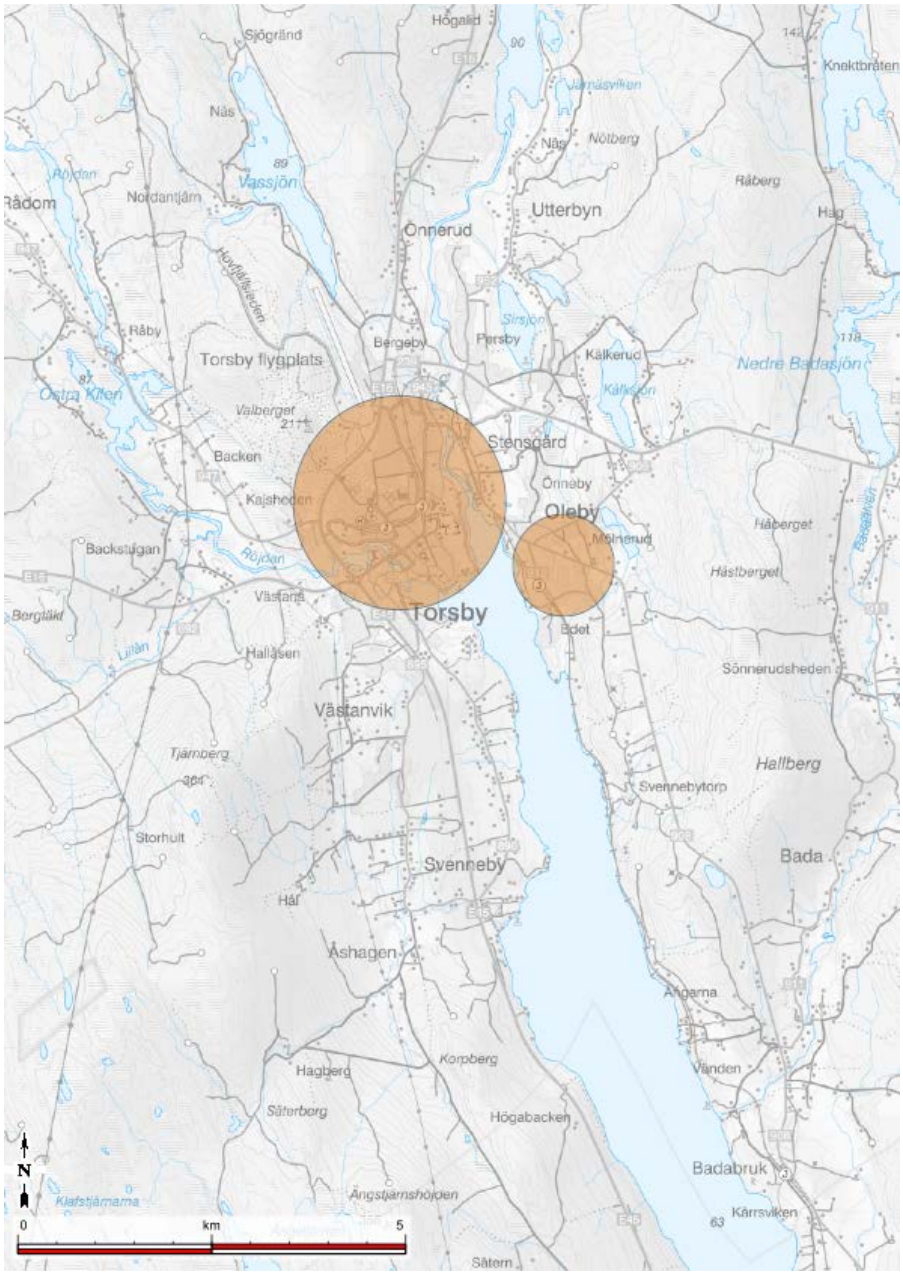

Figur 3 Alternativ A med en förtätning av de centrala delarna av tätorten samt Oleby tätort (kartdata © Lantmäteriet, geodatasamverkan).

2.4.5 Alternativ B: Östra sidan av Fryken

I detta alternativ sker den primära utvecklingen på östra sidan av sjön Fryken, i Oleby med dess närliggande landsbygd. Även delar av Torsby tätort inryms i utvecklingsförslaget.

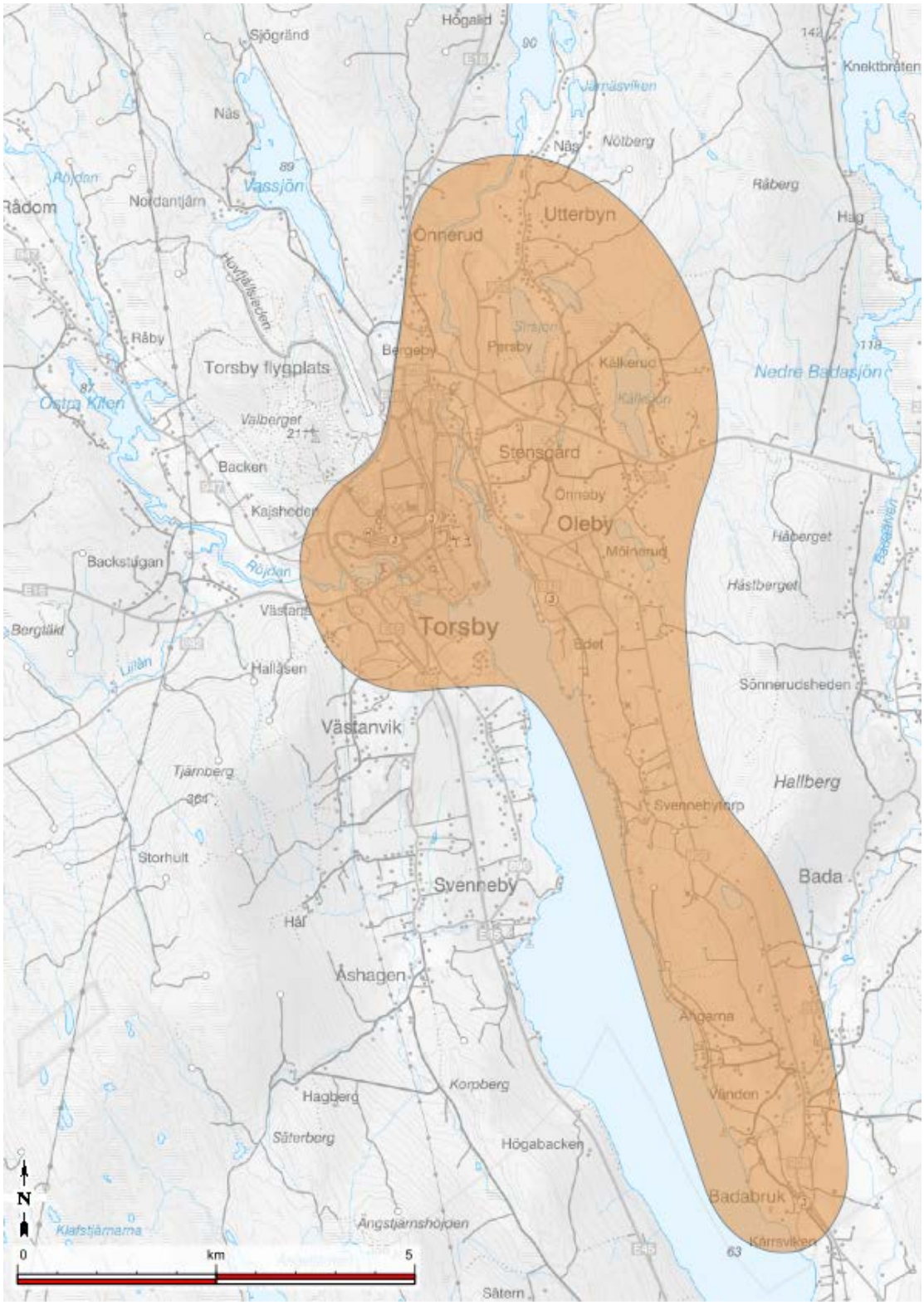

Figur 4 Alternativ B med utveckling på den östra sidan av Fryken i Oleby med omgivande landsbygd. Delar av Torsby tätort är med i förslaget (kartdata © Lantmäteriet, geodatasamverkan).

2.4.6 Föreslagen utbyggnad: Planalternativet med hela tätorten och dess närliggande landsbygd.

Planalternativet utgör det alternativ som efter avvägningar bedömts som den mest lämpade markanvändningen. Detta alternativ innebär en viss förtätning av tätorterna Torsby och Oleby, i kombination med en utveckling av nya områden i primärt sydlig och västlig riktning, längst E45:an, på västra sidan Fryken och kring Västanå vid E16.

Trots den rådande trenden att tätortsnära landsbygd är attraktivt för boende har inte ett alltför stort område införlivats då planen fokuserar på de båda tätorterna Torsby och Oleby. I den kommande övergripande kommunala översiktsplaneringen kan resonemanget kring utvecklingen av den tätortsnära landsbygden tas upp mer ingående.

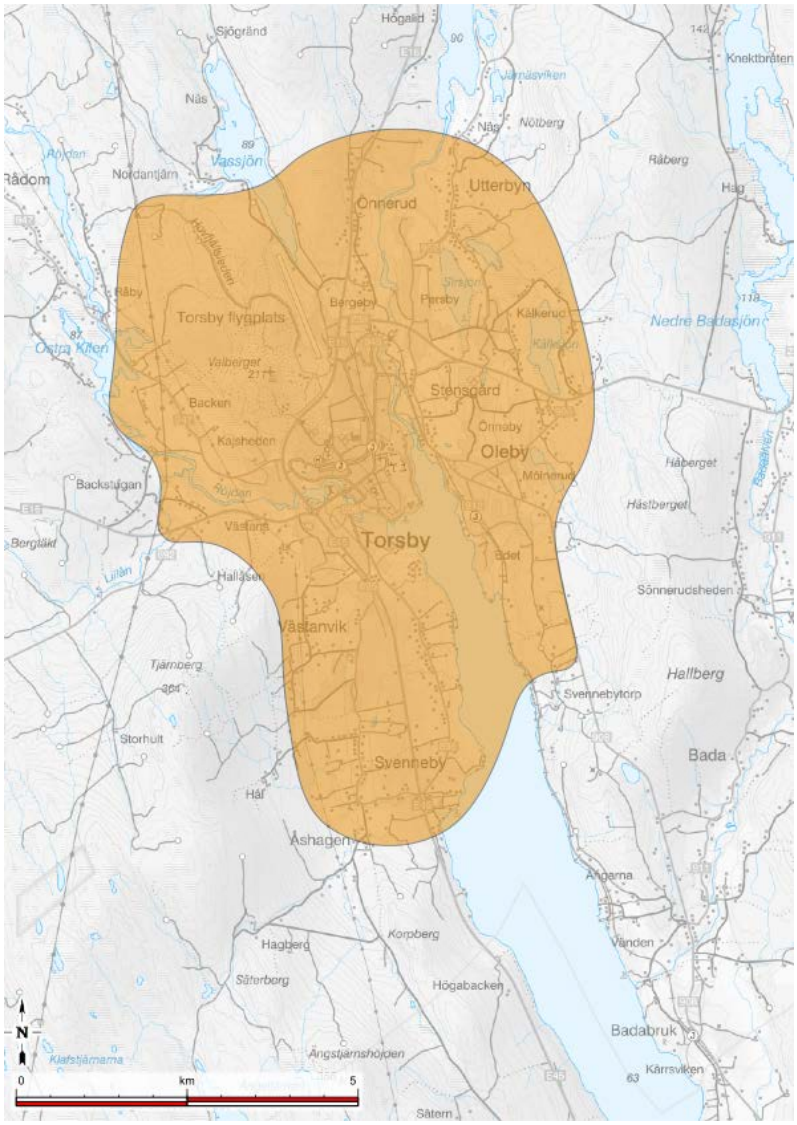

Figur 5 Alternativ C som medför viss förtätning av tätorterna Torsby och Oleby i kombination med nya områden, primärt i anslutning till stråk kring E45 och E16 (kartdata © Lantmäteriet, geodatasamverkan).

3 Områdesbeskrivning

Detta kapitel beskriver kort de förutsättningar som finns för området. I kapitlet behandlas lagskyddade områden som till exempel riksintressen, men även faktorer som berör naturmiljö, förutsättningar för friluftsliv samt övriga parametrar som är nödvändiga för att kunna bedöma miljöeffekter och konsekvenser vid planeringen.

För tätorten och närområdet finns en hel del kända faktorer som påverkar FÖP-arbetet. Delar av FÖP-området ligger inom riksintresse enligt 4 kap. 1,2 §§ Miljöbalken. för det rörliga friluftslivet, enligt karta nedan (Figur 6). Inom planområdet finns även en hel del åkermark (Figur 6). När det gäller naturvärden finns inte mycket data om området. Inventeringar i samband med detaljplaner mm. finns, dessa har dock inte indikerat höga naturvärden med undantag för en punktvis insats där flytt av nattvioler har genomförts i samband med arbete på E45:an.

Skogs- och jordbruket utgör viktiga näringar i Torsby kommun och bidrar både till ekonomisk utveckling och till ett hållbart nyttjande av naturresurser. I planområdets ytterkanter och på höjderna breder stora arealer av grandominerad produktionsskog ut sig. Dessa skogar spelar en avgörande roll för kommunens försörjning av virke, men de fungerar också som viktiga livsmiljöer för växt- och djurlivet.

Jordbruksmarken i området har inte bara ett produktionsvärde. Bevarandet av jordbruksmark är också centralt för att skydda natur- och kulturvärden samt bevara landskapsbildens karaktär. Resurshushållning och försörjningsförmåga är här viktiga utgångspunkter, men även estetiska och kulturhistoriska aspekter spelar in.

De värden som naturen tillhandahåller – så kallade ekosystemtjänster – är av stor betydelse. Exempel på sådana tjänster är:

- Pollinering, som är avgörande för livsmedelsproduktionen.
- Vatteninfiltration, som minskar risken för översvämningar och förbättrar vattenkvaliteten.
- Friluftsliv och rekreation, som har positiv inverkan på folkhälsan.

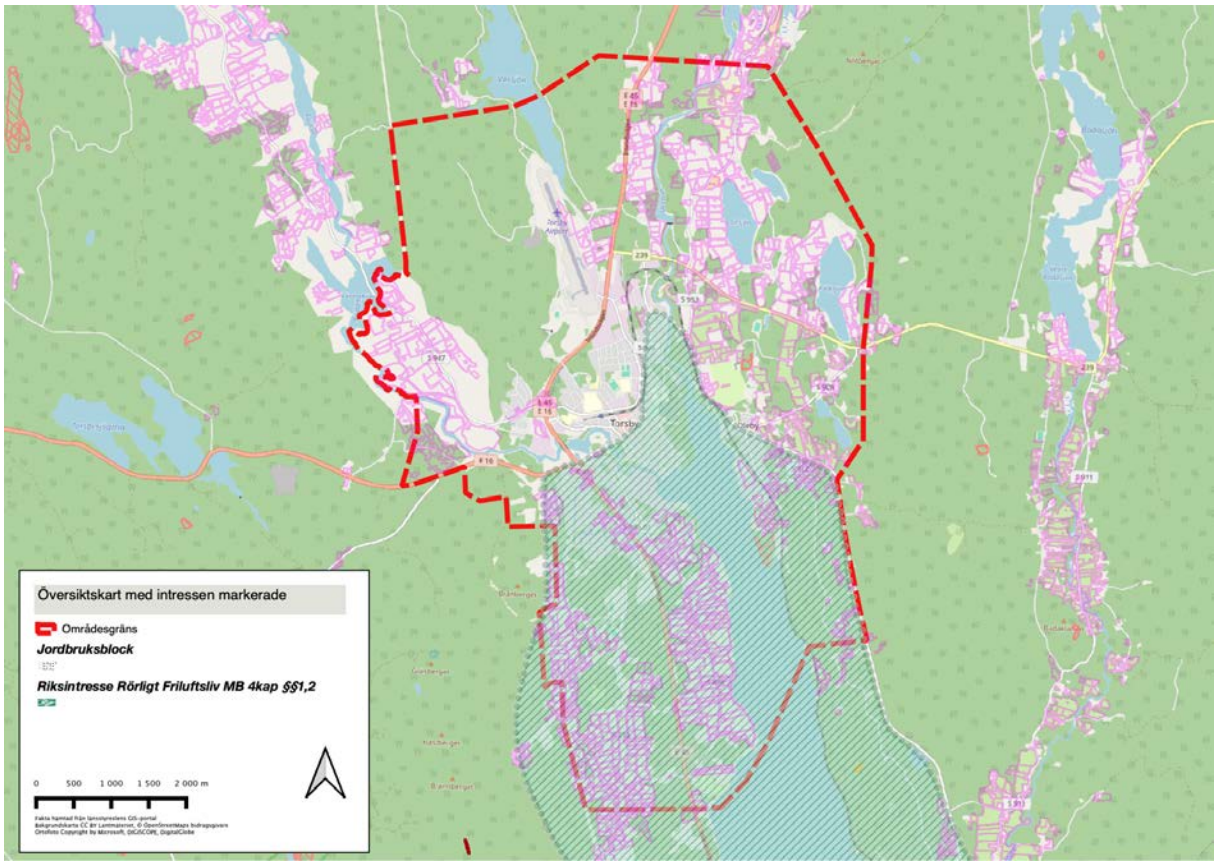

Figur 6 Översiktskarta med befintliga intressen som berörs.

Torsby tätort bär fortfarande tydliga spår av sin historiska utveckling. Vid Röjdans strand anlades ett stångjärnsbruk i slutet av 1600-talet, vilket kom att bli en tidig drivkraft för samhällsbildningen. Under 1870-talet anlades Gamla Torget, dit byggnader från andra nedlagda bruk flyttades. Dessa byggnader fick nya funktioner som hotell, apotek, handelsbod och postkontor och markerade starten på Torsbys utveckling som en växande serviceort.

Bebyggelsen har därefter successivt förtätats längs den gamla landsvägssträckningen österut mot kyrkan och har idag format ett enkelt rutnätsmönster i de centrala delarna. Järnvägens tillkomst befäste Torsbys roll som serviceort för den omgivande landsbygden, med ett utbud av affärer, banker och goda kommunikationsmöjligheter. Än idag påverkar större verksamheter stadsbilden i hög utsträckning.

I tätorterna är de gröna stråken huvudsakligen lokaliserade längs vattendragen, vilket skapar gröna korridorer och rekreativa miljöer. Längs Röjdan och Fryken finns flera naturliga mötesplatser som bidrar till både biologisk mångfald och social samvaro. I områden längre från centrum dominerar produktionsskog, som även erbjuder omfattande strövområden med höga friluftsvärden.

3.1 Planförutsättningar

3.1.1 Kommunikation

Järnvägen mellan Kil och Torsby samt E45/E16 är Riksintresse kommunikation enligt 3 kap 8 § Miljöbalken. Det innebär att dessa ska skyddas mot åtgärder som kan innebära att det blir svårare att använda dem.

3.1.2 Totalförsvaret

I kommunen finns ett öppet redovisat område som utgör ett riksintresse för Totalförsvaret. Riksintresset består av ett lågflygningsområde som sträcker sig över Värmland, Jämtland och Dalarna.

3.1.3 Riksintresse Rörligt friluftsliv enligt 4 kap §1 och 2 Miljöbalken

Fryksdalen omfattas av geografiska bestämmelser enlig 4 kap 1 och 2 §§ Miljöbalken. Riksintresset omfattar Frykensjöarna och Rottnen med strandområde och på land. Inom området ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas. Bestämmelsen ska inte utgöra något hinder för utveckling av befintliga tätorter.

4 Miljöeffekter och konsekvenser

Att identifiera, beskriva samt bedöma effekter av en verksamhet eller en plan är centralt i en miljöbedömning.

Begreppet miljöeffekter finns beskrivet i 6 kap. 2 § Miljöbalken.

Miljöeffekt: Den förändring som uppkommer av en föreslagen aktivitet. *Konsekvens:* Betydelsen av förändringen utifrån effekten som uppkommit.

4.1 Effekter och konsekvenser för jordbruksmark

Miljöaspekt	Frågor som lyfts
Jordbruksmark	➢ Fragmentering ➢ Omvandling av jordbruksmark

Miljöeffekter kan uppstå på jordbruksmark vid etableringar av bostäder eller infrastruktur. I planområdet finns både jordbruksmark, skogsmark och vatten (Figur 6). I kartan över området som berörs visualiseras tydligt de olika jordbruksskiftena som finns inom planområdet. I flera skrifter från Jordbruksverket lyfts frågor kring jordbruksmark samt planering och byggnation på åkermark. Klimatförändringarna ökar värdet på svensk jordbruksmark samtidigt som jordbruksmarken är en av flera bidragsgivare till ekosystemtjänster till staden. Stadsnära lantbruk bidrar också till kulturhistoriska värden. Detta är bara några av de frågor som omfattas av miljöaspekten "Jordbruksmark". Gemensamt gäller att jordbruksmark är en resurs som vi förvaltar, och som oftast har skapats genom långt och ihärdigt arbete. I kommunens miljömål (Näslund, 2024) lyfts även jordbruksmark som en av många viktiga resurser. Kommunen har också pekat ut en viktig strategi under klimatmålet God boendemiljö att inte bygga på områden med god jordbruksmark. Samtidigt finns många överväganden med och i samma skrift noteras att ”Om biologiska mångfalden minskar kan det hota viktiga ekosystemtjänster, som att producera livsmedel. Satsningar på landsbygdsutveckling är därför väsentligt för att kunna behålla ett aktivt jordbruk, ett levande och rikt landskap”.

Många av de frågor som kommer upp vid exploatering av jordbruksmark är kopplade till produktionen av mat men även andra tjänster. För att kunna göra smarta val måste vi förstå sambandet mellan marken som odlas och hur det ser ut idag. Förutsättningarna varierar mellan olika områden. Marken innehåller olika mängder av näring och magasinerar vatten i varierande grad. Förutsättningarna är också olika för olika brukare: En lantbruksföretagare ser marken som en viktig tillgång i sin affärsplan, medan hans granne ser åkrar och ängar som en vacker omgivning. Långsiktigt ägande formar landskapet, och därmed också hur vi utvecklar vårt landskap och vår stadsnära miljö. Fortfarande under 1800-talet byggde jordbruket i Sverige på självhushållning. Den ”agrara revolutionen” innebar dock stora förändringar i jordbruket och markägandet. Nya odlingstekniker, mekanisering och specialisering kom att prägla bygden. Ladugårdar, vindmöllor, gärdesgårdar och djurhägn blev en vanlig syn. Dessa kulturminnesmärken präglar fortfarande vårt landskap. Detsamma gäller de alléer som anlades när gårdar flyttade ut från byarna under 1800-talets första hälft. Samspelet mellan forntid och nutid i vår bebyggelsehistoria är ett svenskt särdrag.

Betesmarker, slåtterängar, stenmurar och öppna diken är exempel på skyddsvärda natur- och kulturvärden. I jordbruksmarken finns också småbiotoper såsom alléer, åkerholmar, källor med omgivande våtmark och stenmurar som omfattas av generellt biotopskydd (7 kap. 11 § Miljöbalken). Här finns mängder av arter som riskerar att dö ut om markerna inte brukas och bevaras. Allt detta ligger till grund för formuleringen i Miljöbalkens 3 kap. 4 §: ”Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att

tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk". Detta behöver inte vara att en hel åkermark tas i anspråk utan gäller också när en åkermark splittrar upp genom att bitar av en åkermark bebyggs då det kan påverka rationellt brukande.

Skogs-och jordbruket är en viktig näring i kommunen. Runt Svenneby, Väls, Önnerud, Kälksjön och Sirsjön är den dominerande markanvändningen jordbruksmark. Inom planområdet finns några större jordbruksanläggningar, bland annat Väls och Stensgård, som är exempel på enheter som skulle kunna riskera påverkas av olika exploateringar.

4.1.1 Effekter och konsekvenser av nollalternativet

I nollalternativet dvs. gällande översiktsplan (Torsby kommun, 2011) så lyfts boendet så som " Torsby kan inte som tätort jämföras med större tätorter som Stockholm, Göteborg, Malmö eller Karlstad. I Torsby finns landsbygd mycket nära både på gång- och cykelavstånd. Vid planeringen av nya bostadsområden vill kommunen värna om dessa kvalitéer genom att låta jordbruksbygd och skogspartier finnas kvar mellan bebyggelseområden. Detta är en av flera metoder att skapa attraktiv boendemiljö. Torsby skulle exempelvis med dessa förutsättningar kunna bli en kommun där hästintresse och boende kombineras på ett mer integrerat sätt. På detta sätt skapas attraktivt boende genom kombinationen häst/bostad men ändå nära till samhällsservice. Stall och ridvägar anordnas nära bostaden men med stor hänsyn till risk för allergipåverkan för allmänheten. Kunskapen om dessa risker har ökat på senare år och ny forskning pågår.

Genom de olika insatserna ges de som bor i egen villa möjlighet att finna ett attraktivt alternativ och därmed motivation att sälja sitt hus till en yngre familj. "

Satsningarna ska kunna ge erbjudanden om attraktivt boende för en äldre, som alternativ till den egna fastigheten, och där med utöka utbudet av villor. En följdeffekt och konsekvens skulle då vara en ökad inflyttning.

En konsekvens är att utbudet av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan utökas. En följdeffekt är att transportbehovet minskar och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras.

4.1.2 Effekter och konsekvenser av alternativ A

Alternativet innebär förtätning av centrala delarna av Oleby och Torsby. I Torsby skulle en förtätning inte påverka jordbruksblock utan annan grön infrastruktur. Vid Oleby (Figur 7) finns det jordbruksblock och skogsmark som skulle kunna påverkas men med begränsad effekt, bedöms det som. Samtidigt kan det påverka storleken på skiften, vilket gör att det i delar kanske inte är lönsamt att bedriva jordbruk på vissa jordbruksblock.

Detta innebär att lite om ens någon skogs- och jordbruksmark tas i anspråk för ny byggnation. Effekterna och konsekvenserna bedöms som små.

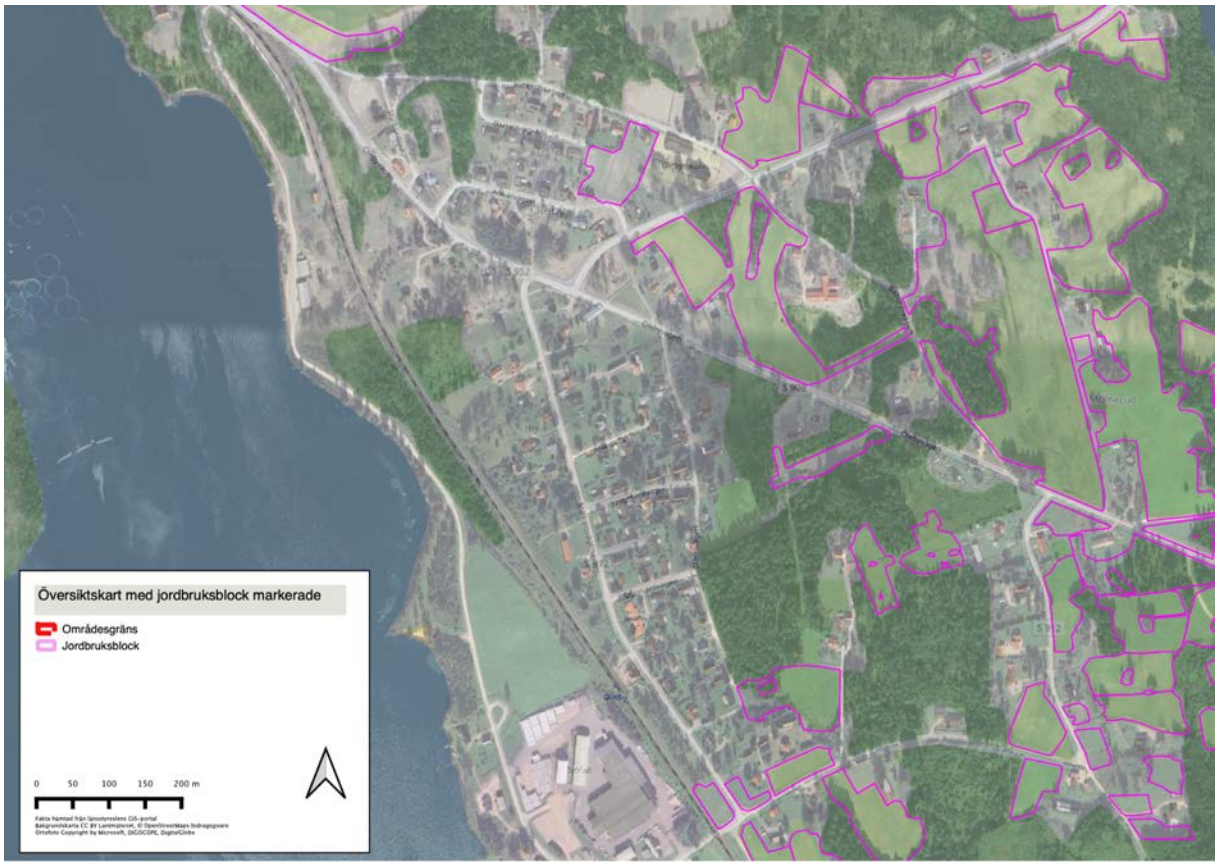

Figur 7 Karta över Oleby med jordbruksblock markerade.

4.1.3 Effekter och konsekvenser av alternativ B

Genom att utveckla områden på östra sidan av Fryken samt norr ut mot Utterbyn kommer nya områden att tas i anspråk. Byggnation kan därmed påverka både skogs- och jordbruksmark. I detta alternativ kommer en exploatering främst att innebära att bebyggelse splittrar upp jord- och skogsmark, då bebyggelsetrycket inte anses så stort att hela området splittras upp och jordbruksblock tas i anspråk. En minskad tillgång till mark innebär att arealernas brukbarhet minskar, liksom att lönsamheten därmed kan minska.

4.1.4 Effekter och konsekvenser av alternativ C

I detta scenario är kommunen mer aktiv och pekar ut att byggnationen ska vara koncentrat till närområdet kring Torsby och Oleby men samtidigt tillåtande för byggnation på landsbygden. Byggnation kommer därmed att påverka både skogs- och jordbruksmark. Genom att aktivt styra hur byggnation är möjligt och var, kommer effekterna och därmed konsekvenserna att vara något som går att styra och ta ställning till utifrån ett samhällsperspektiv och ett enskilt brukarperspektiv, så att en långsiktighet finns. Konsekvensen blir att mark tas i anspråk för boendemiljöer och brukbara arealer minskar, men detta bedöms som hållbart så länge samhällsperspektivet och brukarperspektivet tas i beaktande.

4.1.5 Indirekta och kumulativa effekter och konsekvenser

Indirekta och kumulativa effekter går inte riktig att särskilja från varandra. Dels kan man försvåra för jordbrukare att leva av vad markerna ger genom att minska arean jordbruksmark, dels försämras förutsättningarna för ett rationellt jordbruk om arealen fragmenteras. Samtidigt kan ett öppnande av boende i attraktiva lägen säkerställa att landsbygden fortsätter att vara levande. Utveckling av tätortsnära landsbygd bedöms vara ett väsentligt

samhällsintresse. Det är avgörande för kommunens bostadsförsörjning och bedöms kunna skapa viktiga flyttkedjor, skapa underlag för att fler kan bo på landsbygden nära tätorterna och därmed lättare få tillgång till service och tjänster som är kopplade till eller utgår från centralorterna.

4.1.6 Osäkerhet

En stor osäkerhet är huruvida det finns ett stort intresse att bygga nytt i kommunen.

4.1.7 Skyddsåtgärder

- Jordbruksmark bör inte bebyggas genom att man anlägger boende centralt på en sammanhållen jordbruksmark så att den helt tas i anspråk.
- Skogsbryn eller andra kantzoner kan vara att föredra för bebyggelse.
- Nya industriområden bör inte byggas utanför de utpekade och föreslagna ytorna.

4.2 Effekter och konsekvenser för natur och friluftsliv

Miljöaspekt	Frågor som lyfts
Natur och friluftsliv	➢ Grön infrastruktur ➢ Blå infrastruktur ➢ Skyfall (tas upp under Hälsa och säkerhet)

Grön och blå infrastruktur är viktiga samband att bevara, inte bara för deras inneboende egenvärden utan också med tanke på ekosystemtjänster. Det går att se ett samband och nyttja natur i vårt mänskliga syfte. En omdaning av mark så att det blir mindre naturmark kommer att påverka lokal infrastruktur i någon mån.

I centralorterna finns det grön och blå infrastruktur att ta hänsyn till, inte minst genom vattenvägar och parkmiljöer men också genom att det finns ett aktivt levande jordbrukslandskap inom planområdet. Ett levande landskap innebär inte bara åkermark utan även skogsmark. I och med att skogs- och jordbruksmarken ligger tätt inpå bostadsområdet finns god tillgång till friluftsliv i form av grusvägar, skog och stigar.

Torsby kommun har ett begränsat skogsinnehav i planområdet. I skogsstrategin för Torsby kommun (Esping, 2014) går att läsa kommunens ställningstagande till skogshänsyn och sociala värden. I kartan Figur 8 över kommunal skog och dess målkasser kan man utläsa var kommunal närskog finns samt målbilden för kommunens skogsskiften.

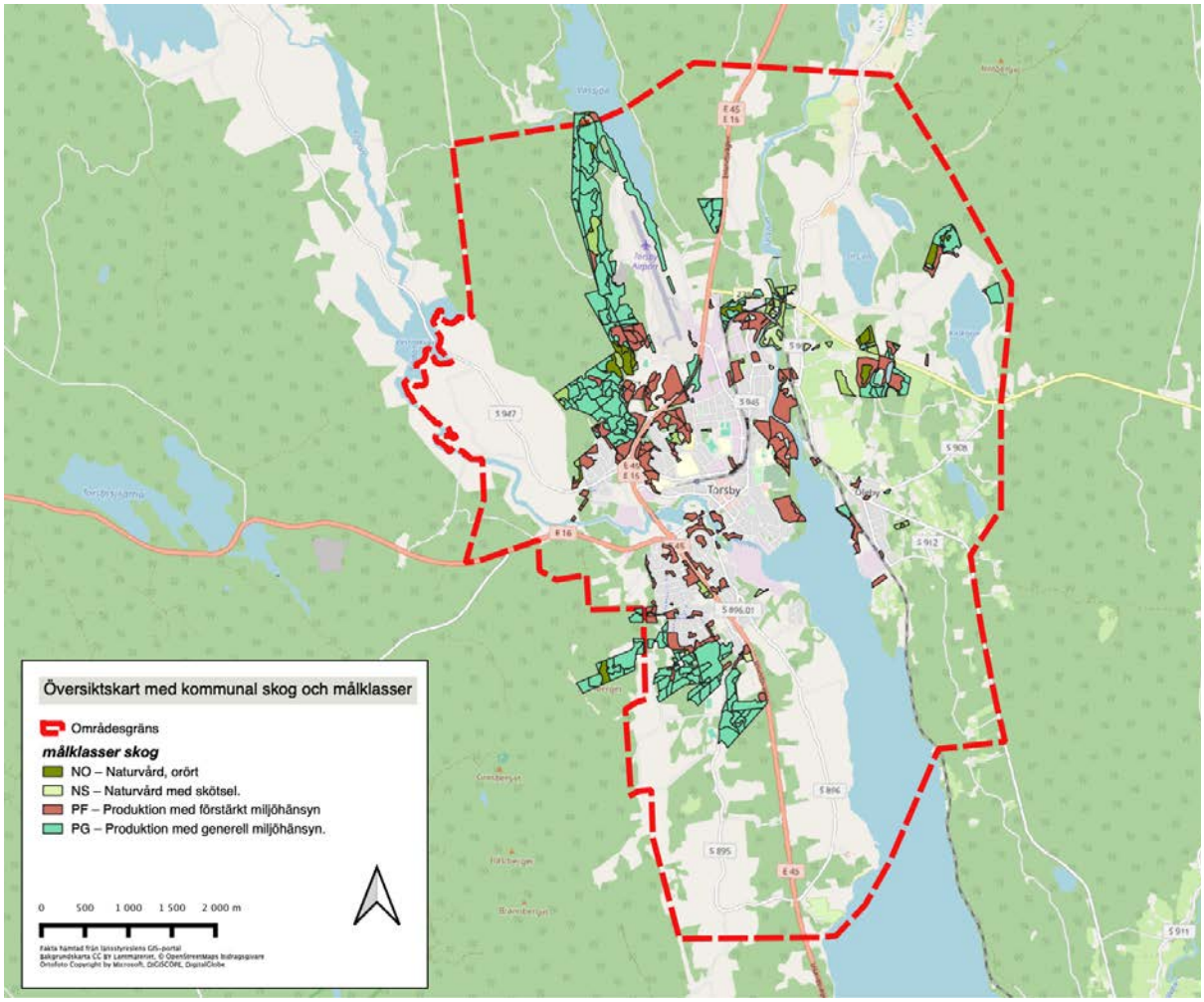

Figur 8 Karta över kommunens skogsinnehav i närområdet till bebyggelse och dess målklasser.

Indelning i olika målklasser av kommunens skog är något som många skogsbruksplaner använder. Målklassningen fungerar som ett hjälpmedel som pekar ut var och hur skogen ska brukas. Indelningen består av följande målklasser:

- PG – Produktion med generell miljöhänsyn. Den vanligaste målklassen, här bedrivs skogsbruk för virkesproduktion, men naturligtvis gäller generell hänsyn vid varje åtgärd.
- PG-SV1 – Områden med höga sociala värden utanför tätorterna.
- PG-SV2 – Områden med höga sociala värden inom tätorterna.
- PF – Produktion med förstärkt miljöhänsyn, kombinerat mål
- NO – Naturvård, orört. Här kan det handla om till exempel gammal skog med mycket död ved eller en sumpskog. Skogen lämnas för fri utveckling.
- NS – Naturvård med skötsel. I NS-beståndet väger miljövärdena tyngst men de kan behöva bevaras eller förstärkas med naturvårdande skötsel. Exempel kan vara att frihugga viktiga träd eller att ta bort gran som håller på att ta över i en lövskog.

Kommunens målsättning med det skogsbruk man ska bedriva inom hela kommunens skogsinnehav. I skogsbruksplanen (Esping, 2014) är bestånden målklassade så produktionsinriktningen innebär att skog med generell hänsyn (PG) motsvarar 56 procent av skogen, skog med förstärkt hänsyn (PF), motsvarar 3 procent, skog med naturvårdsriktad skötsel (NS) 4 procent, naturvårdsinriktning utan skötsel dvs. lämnas orört (NO) är 13 procent. För det föreslagna FÖP-området utgör generells hänsyn (PG) 50%, skog med förstärkt miljöhänsyn (PF) utgör 36%, naturvårdsskog som lämnas orörd (NO) utgör 5% och skog där skötsel sker utifrån naturvård (NS) utgör 9%.

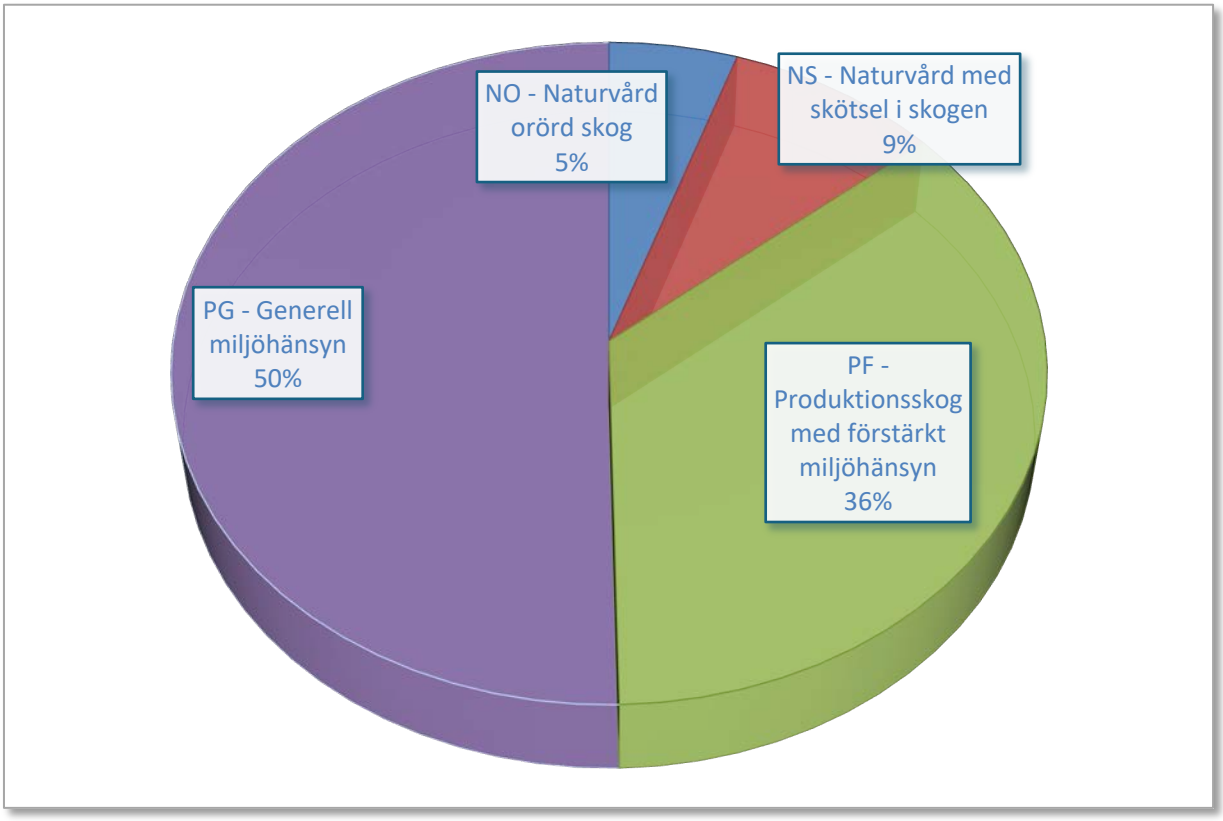

Figur 9 Utdrag från kommunens skogsstrategi där det visualiseras hur stor andel av skogen som har sociala värden inom föreslaget planområde.

Bilden nedan (Figur 10) visar på befintlig grönstruktur i planområdet och dess närhet utifrån Länsstyrelsen i Värmlands karteringsunderlag (Länsstyrelsen i Värmland, 2025). Karteringen visar potentiella grönstruktur i området. I bilden visualiseras tydligt att det finns rikligt med sammanhängande skogsmark utmed hela planområdet.

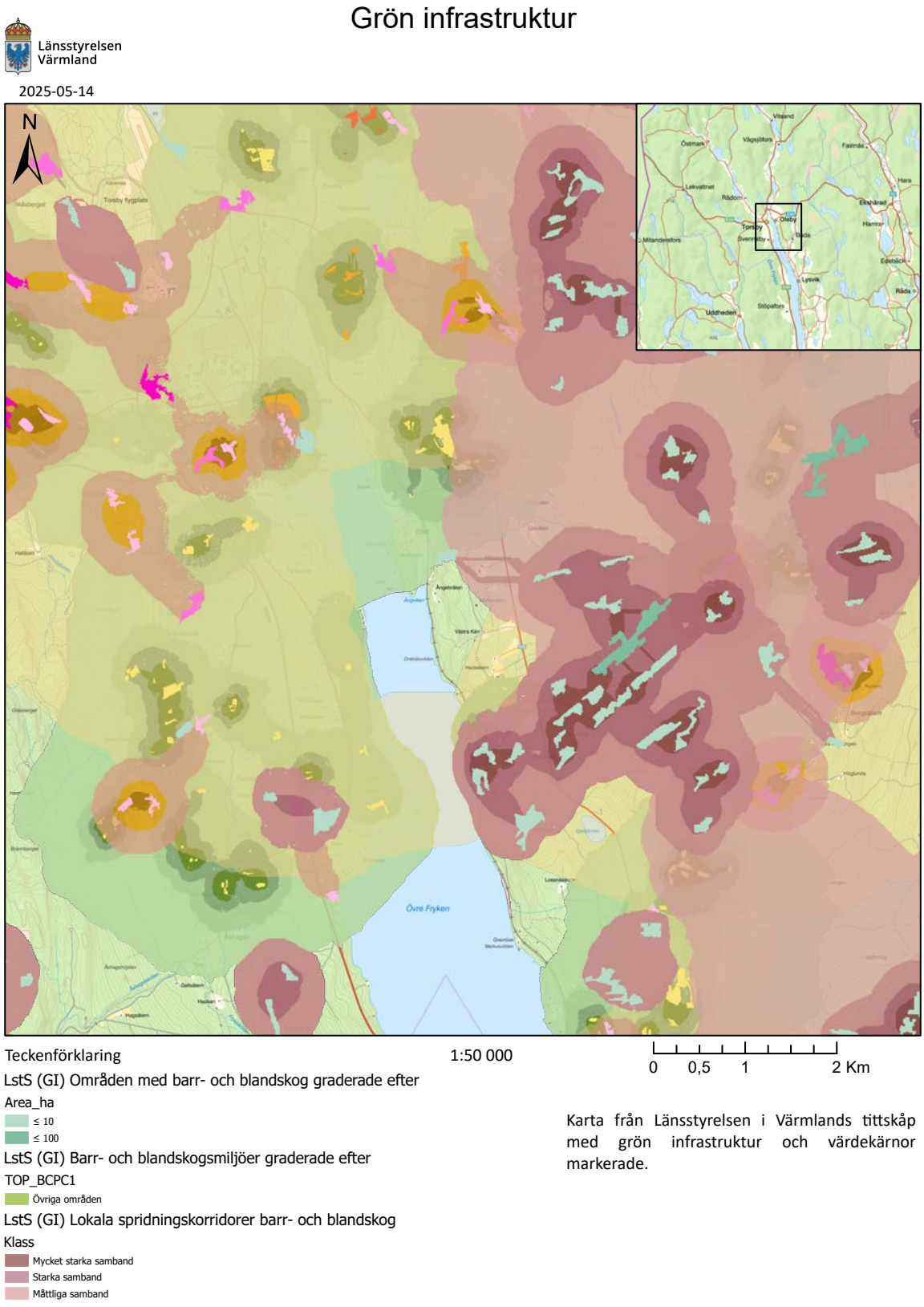

Figur 10 Karta från Länsstyrelsen i Värmlands tittskåp över grön infrastruktur, i kartbilden finns också värdekärnor markerade i samband med att de lokala spridningskorridorerna har graderats från måttligt samband till mycket starkt samband (Länsstyrelsen i Värmland, 2025).

4.2.1 Effekter och konsekvenser av nollalternativet

Om det inte finns någon styrning alls så riskeras grön och blå struktur att "glömmas bort". Spridningskorridorerna som är ett nyare underlag som inte fanns med när ÖP togs fram riskerar att påverkas.

4.2.2 Effekter och konsekvenser av alternativ A

Detta alternativ innebär en förtätning av bebyggda områden ofta innebär förtätning att ytor som till exempel grönytor, lucktomter och genomsläppliga grusytor tas i anspråk. I och med detta kommer många av de ekosystemtjänster som finns i och med naturmarken att gå förlorade. En förtätning innebär att många lokala ekosystemtjänster försvinner så som vattenupptagningsförmåga i grönområden, växtlighet i centrum mm. Detta innefattar att man splittrar upp områden och kanske får framtida problem. Dessa lyfts under Hälsa och säkerhet 4.5.

4.2.3 Effekt och konsekvens av alternativ B

En utbredning av området på östra sidan innebär att sammanhållen bebyggelse riskerar att breda ut sig över större arealer som idag utgör landsbygd, samtidigt finns det mer möjligheter att bebygga mer utspritt. Ett mer spritt boende kan vara både positivt och negativt. Spridd bebyggelse kan innebära att det är svårare att få känna avskildhet i naturen och uppsplittringen kan medföra att barriärer uppstår. Det kan också innebära möjligheter i och med fler boenden i närområde vilket medför kortare resor för service som hemtjänst osv. Järnvägen kan medföra utmaningar kopplade till bland annat buller och vibrationer. Den är även en tydlig barriär mellan Frykens strandlinje och potentiella utvecklingsområden. Natur-och kulturvärden riskerar att gå förlorade då det finns flera områden på östra sidan Fryken som är särskilt känsliga med anledning av bland annat naturvärden, landskapsbild och kulturvärden.

4.2.4 Effekt och konsekvens av alternativ C

Spridd bebyggelse kan innebära att det är svårare att få känna avskildhet i naturen och uppsplittringen kan medföra att barriärer uppstår både för natur- och friluftsliv. Det kan också innebära möjligheter i och med fler boenden i närområde vilket medför kortare resor för service som hemtjänst osv. En koncentration av bebyggelse nära centralorterna innebär att fler människor kan få tillgång till centralorterna samtidigt som en närhet till natur och friluftsliv är möjligt. Det kan också innebära möjligheter i och med fler boenden i närområdet vilket medför kortare resor för service som hemtjänst osv.

4.2.5 Osäkerhet

En stor osäkerhet är hur hårt området blir utbyggt, en relativt långsam bebyggelsetakt innebär glesare bebyggelse och där med närmare till landsbygden. Det är ju detta som är kommunens och främst tätorternas största tillgång, närhet till tätorterna och de tjänster som erbjuds där samtidigt som det finns tillgång till landsbygd och där en bebyggelse blir en del av landsbygden.

4.2.6 Skyddsåtgärder

4.3 Effekter för handels- och industrimark

Miljöaspekt	Frågor som lyfts
Handel- och industrimark	➢ Rörligt friluftsliv ➢ Transport

Mark för mångfunktionell bebyggelse samt verksamhetsområden är något som varje kommun bör ha planberedskap för och kunna erbjuda. Något som ofta diskuteras är utveckling av handel och verksamhetsområden då dess utbyggnad ibland begränsas av tätorternas äldre struktur. En utbyggnad som idag är svår, då den riskerar att ta död på centrumhandel och en allt för stor utbyggnad av handel sker utanför centrum utmed genomfartslederna.

Inom planområdet planeras för ett fortsatt starkt och differentierat näringsliv genom att mark för verksamheter av olika storlek och med olika grad av omgivningspåverkan pekas ut, samtidigt som det föreslås en utvecklad användning av redan befintliga verksamhetsområden. Verksamhetsmarken finns i olika lägen i förhållande till övrig bebyggelseutveckling för att skapa förutsättningar för både verksamheter som kan ingå i och stödja bebyggelsestrukturen, samt ge utrymme för verksamheter med omgivningspåverkan.

4.3.1 Effekter och konsekvenser av nollalternativet

Den befintliga verksamhetsmarken kommer att fortsatt användas. En risk med att inte ta ett helhetsgrepp, såsom i den fördjupade planen, är att området delas upp i mindre delar i stället för att utvecklas som ett sammanhängande område för verksamheter. En möjlig konsekvens av detta är att marken blir mer vildvuxen där industriverksamhet etableras, vilket i sin tur kan påverka både närområdet och närboende negativt samt där med medföra en större påverkan på miljön.

4.3.2 Effekt och konsekvens av alternativ A

En koncentration till centralorterna skulle innebära att man inte får till utrymme för verksamhetsområden i planen. Konsekvensen skulle i det fallet bli att man inte genom översiktsplanen styr var verksamhetsområden ska tillåtas. Detta innebär en risk för att alternativa lokaliseringar och deras konsekvenser inte vägs mot varandra utan istället hanteras ärende för ärende med bristande helhetsbild. Det här i sin tur innebär att verksamheter riskerat att spridas ut på flera områden eller placeras mindre lämpliga platser och därmed skapa olägenheter för fler människor och medföra en större påverkan på miljön.

4.3.3 Effekt och konsekvens av alternativ B

En effekt av att planera längre öster ut är att nya områden för verksamhetsområden tillskapas öster om Fryken. Öster om Fryken finns inte så väl utbyggd infrastruktur, och därmed skulle fler transporter behöva gå från östra till västra sidan av Fryken för att kunna komma åt bra transporter. En konsekvens skulle bland annat bli längre sträckor och fler transporter och därmed mer buller och utsläpp.

4.3.4 Effekt och konsekvens av alternativ C

En effekt av valt alternativ är att det omfattar befintlig industrimark samt områden som är utvecklingsbara och ligger i anslutning till befintlig infrastruktur. En koncentration av industrimark kommer att ske utmed befintlig infrastruktur och därmed minska risken för att påverka tidigare opåverkad mark och närboende påverkas.

4.3.5 Indirekta och kumulativa effekter och konsekvenser

Indirekta och kumulativa effekter går hand i hand. Ökad trafik – oavsett om det gäller bil, lastbil eller tåg – innebär högre risk för olyckor, utsläpp och buller.

4.3.6 Osäkerhet

En stor osäkerhet är hur mycket rörelser och tryck det finns för ny industrimark och vilken typ av transporter som kan ske från området. En stor begränsning är kopplad till befintlig järnväg, som redan idag är hårt belastad och inte kan ta emot hur mycket trafik som helst.

4.3.7 Skyddsåtgärder

- Föreslagna utvecklingsområden för verksamheter innebära ökade trafikflöden på E45 och belastning på befintliga korsningar. Behovet av åtgärder och tänkbara lösningar ska utreds i samband med kommande detaljplaner i nära dialog med Trafikverket.

4.4 Effekter och konsekvenser för sociala aspekter

Miljöaspekt	Frågor som lyfts
Demokrati och kommunal service	➢ Tillgänglighet ➢ Transport

Hållbar utveckling omfattar förutom miljö också aspekter som trygghet, demokrati, folkhälsa, jämlikhet m.m. Genom att skapa en god boendemiljö med tillgång till natur och kultur samt erbjuda god kommunal service kan kommunens planarbete bidra till en socialt hållbar utveckling.

Ett möjliggörande av tätortsnära boende, som ändå innebär att bo på landet, är ett av målen med planarbetet. Genom närheten till tätorten ses hur bilberoendet kan motverkas. Något som måste tas upp är tillgänglighet för rullator och barnvagn, och hur man enkelt kan utnyttja de lokala grönstråken. Hur rör vi oss enkelt i området, samtidigt som vi får både tätort och landsbygd? En fråga som kommer upp är också hur den befintliga servicen påverkas om man sprider ut den över större områden.

Torsby kommuns skogsinnehav avses skötas med en övergripande målsättning om hög och uthållig avkastning med ett brukande som tar stor hänsyn till skogarnas miljövärden och om möjligt en ännu större hänsyn till de sociala värdena. I skogsstrategin lyfts bland annat sociala värden som en av de faktorer som identifierats och diskuteras,

4.4.1 Effekter och konsekvenser av nollalternativet

Ingen förändring planeras. I den gällande översiktsplanen fokuserades planeringen främst på boende i tätorter och kyrkbyar. För att kunna bebygga nya områden närmast tätorterna måste detaljplanering ske till största delen, dock finns inte något krav om samordning med befintlig struktur. Enligt gällande översiktsplan ska dock planeringen samordnas med befintlig boende och social infrastruktur. Detta innebär att någon förändring inte kommer att ske.

4.4.2 Effekter och konsekvenser av alternativ A

En mer sammanhållen samhällsstruktur skapas genom att boende och samhällsservice koncentreras. Genom att

styra bebyggelsen till centralorterna kan kommunen främja tillgången till tjänster som utbildning och vård. Följden blir ökad livskvalitet lokalt.

4.4.3 Effekter och konsekvenser av alternativ B

I detta alternativ möjliggörs mer spridd bebyggelse på östra sidan av Fryken. Fryken och järnvägen utgör barriärer mellan Torsby tätort och större del av de föreslagna planområdena. Gång-och cykelförbindelserna mellan Oleby och Torsby tätort är idag begränsade, varpå förslaget sannolikt skulle medföra ett ökad bilberoende. Samtidigt skulle det kunna generera en utveckling av fler bostäder och serviceunderlag i Oleby med närområde.

4.4.4 Effekter och konsekvens av alternativ C

I detta alternativ möjliggörs glesare bebyggelse i lantlig karaktär men samtidigt en del utpekad sammanhållen bebyggelse. Detta skulle kunna innebära längre avstånd till samhällsservice, men närheten till centralorten gör att tillgängligheten ändå förblir god. Genom att förtäta och utveckla den tätortsnära landsbygden i anslutning till befintliga större vägar kan dessutom underlag för service så som kollektivtrafik och kommunala vattentjänster tillskapas. Alternativet skapar förutsättningar för att fler kan bosätta sig i området, samtidigt som landsbygdens karaktär bevaras.

4.4.5 Osäkerhet

En stor osäkerhet är hur många nybyggda områden som tillkommer i kommunen. En social gemenskap och satsningar inom kommunen kräver underlag i form av boende och pengar och därmed skatteunderlag. Blir det inte en tillväxt i befolkningen ökar medelåldern, och därmed krävs större resurser från det allmänna för service.

4.4.6 Skyddsåtgärder

- Arbete med suicidprevention i den fysiska miljön ska stärkas, detta handlar om att begränsa tillgången till medel och metoder för suicid i den fysiska miljön.
- Vid utbyggnad av gång-och cykelnätet ska säkra skolvägar och sammankoppling av befintligt nät prioriteras. Oskyddade trafikanter prioriteras för att minska behovet av bil i centrum.
- En funktionsblandad struktur med korta avstånd mellan boende, service, sysselsättning och fritid eftersträvas.
- Skolor, förskolor och särskilda boenden, samt liknande verksamheter, ska tydligt kopplas till grönstrukturen. Detta för att verksamheterna ska kunna dra nytta av grönstrukturen för bland annat närrekreation.

4.5 Effekter och konsekvenser för hälsa och säkerhet

Miljöaspekt	Frågor som lyfts
Hälsa och säkerhet	➢ Ras och skred ➢ Buller ➢ Skyfall ➢ Översvämning av höga flöden

Klimatförändringarna har gjort frågor om hälsa och säkerhet än mer aktuella inom den fysiska planeringen. Bland de mest påtagliga konsekvenserna märks ökad risk för översvämningar, ras, skred och erosion – företeelser som påverkar såväl landsbygd som tätbebyggda områden. I tätorter uppstår särskilda utmaningar kopplade till hårdgjorda ytors begränsade förmåga att absorbera vatten vid kraftiga regn. Detta kan påverka VA-infrastrukturen och andra samhällsviktiga funktioner negativt. I landsbygdsmiljöer är konsekvenserna ofta mer lokala men kan ändå vara allvarliga, till exempel i form av bortspolad infrastruktur eller översvämmade fastigheter.

Utöver vattenrelaterade risker påverkas även lokalklimatet av klimatförändringarna. I tätbebyggda områden kan ökade temperaturer och förändrad värmeavgivning skapa så kallade urbana värmeöar, vilket ytterligare förstärker behovet av klimatanpassad planering. Detta är något som blivit allt mer centralt att lyfta i den fysiska planeringen.

Torsby kommun har genomfört en översvämningskartering, där aktuella riskområden har jämförts med befintlig bebyggelse och gällande byggrätter. Resultatet visar att bebyggelse och byggrätter i de flesta fall är belägna utanför identifierade riskområden. Vissa undantag finns, där mindre känslig verksamhet som enstaka enfamiljsbostäder eller mark med byggrätter för friluftsändamål kan komma att påverkas. De största riskerna har identifierats vid sågverket i Notnäs, TACC i Oleby samt verksamheter i Bergsäng. Höga flöden i dessa områden kan potentiellt leda till negativa konsekvenser för näringslivet samt innebära risk för förorening av både vattenmiljö och omgivande mark. Särskilt stor är översvämningsrisken vid Notnäs, där kombinationen av höga flöden i Röjdan och högt vattenstånd i Fryken kan skapa en kritisk situation.

4.5.1 Effekter och konsekvenser av nollalternativet

I detta fall är det svårt att påverka och utforma var nya bostäder eller ny industri inte bör anläggas. Effekten är att bebyggelse inte styrs för att minimera risker och konsekvensen skulle kunna bli ökad kostnad för samhällsnyttiga tjänster som räddningstjänst m.fl. men även risk för människors liv och hälsa.

4.5.2 Effekter och konsekvenser av alternativ A

I detta alternativ koncentreras bebyggelsen till centralorterna. I förslaget finns väldigt lite utrymme för ny industri om det inte ska påverka närliggande boende. Någon ny styrning för nya industriområden som inte ligger nära och därmed riskerar att påverka närboende saknas i detta förslag. Stora delar av utvecklingsområdena ligger längs Ljusnan, Röjdan och Fryken där risk för ras, skred, erosion och översvämning generellt är högre än inom andra delar samt att förtätning generellt kan medföra att det är svårare att hantera skyfall i och med ökad andel hårdgjord mark. Konsekvenserna skulle kunna bli ökad kostnad för samhällsnyttiga tjänster som dagvattenhantering, räddningstjänst m.m. samt risker för människors långsiktiga hälsa till följd av buller eller olika utsläpp.

4.5.3 Effekter och konsekvenser av alternativ B

I detta alternativ blir det mer spridd bebyggelse på östra sidan om Fryken och där med även mer påverkan där. Det

finns områden med risk för ras och skred, översvämning osv. som man måste beakta inför byggnation. Läggs hus fel riskerar de ras eller skred eller översvämning. Lokalt problem med buller är något som skulle kunna uppstå, dels vid anläggande av industrier eller verkstäder samt utmed järnvägen som går på östra sidan av Fryken.

4.5.4 Effekt och konsekvens av alternativ C

I detta alternativ blir det mer spridd bebyggelse och där med även mer risk för påverkan på lokala enskilda intressen. Det finns tillkommande områden med översvämningsrisker och rasrisker som måste beaktas vid planläggning och byggnation. Läggs hus fel riskerar de ras eller skred eller översvämning.

Buller är något som måste hanteras vid vart enskilt ärende så att detta inte påverkar bebyggelsen eller industrietableringar negativt.

4.5.5 Indirekta och kumulativa effekter och konsekvenser

Den kumulativa effekten och där med konsekvenserna av tillkommande byggnation eller planering inom skyfallsstråken väst om Västanvik, från Valberget mot Östmarkskorset, från Bergeby mot omlastningsterminalen och från Västanvik mot Notnäs ska beaktas i samband med planering och exploatering. Kumulativa effekter av buller utifrån befintlig eller ny verksamhet eller infrastruktur ska också beaktas.

4.5.6 Osäkerhet

En stor osäkerhet gäller säkerställande av befintlig lokal teknisk infrastruktur. En annan osäkerhet är den kumulativa effekterna vid tre större skyfallsstråk, väst om Västanvik, från Valberget mot Östmarkskorset, från Bergeby mot omlastningsterminalen samt från Västanvik ned mot Notnäs. Befintligt kartmaterial över skred och översvämningar i området är översiktliga och där med finns det alltid en risk att förhållandena är bättre eller sämre än vad som redovisas.

4.5.7 Skyddsåtgärder

- Boverkets utgångspunkter för bedömning av översvämningsrisk ska tillämpas i den fysiska planeringen och lovgivning. Om avsteg från riktlinjerna görs ska dessa motiveras och konsekvensanalys genomföras.
- Exploatering ska ske mycket restriktivt på lågpunkter där dagvatten kan ansamlas.
- Den kumulativa effekter på de större skyfallsstråken väst om Västanvik, från Valberget mot Östmarkskorset, från Bergeby mot omlastningsterminalen och från Västanvik mot Notnäs ska särskilt beaktas i samband med planering och exploatering i anslutning till dessa områden.
- För befintlig bebyggelse som ligger inom faktiska riskområden för översvämning ska kommunen och verksamhetsutövaren ha god kännedom om riskområden och beredskap för att snabbt kunna sätta in åtgärder som pumpning, invallning med sandsäckar med mera. I samband med underhållsarbeten på gator och VA i närheten ska kommunen dessutom se över höjdsättning för att till exempel avleda vatten till lämpliga lågpunkter eller höja upp vägbanan för att skapa vall mot höga flöden, överväga naturbaserade lösningar eller större dimensioner på ledningsnät.
- För nya utvecklingsområden inom område med risk för ras/skred/erosion ska geoteknisk undersökning göras i samband med planläggning för att säkerställa markens förutsättningar och lämplighet för planerad markanvändning.
- Vid byggnationer och underhållsarbeten inom och i nära anslutning till utpekade riskområden ska behovet av geotekniska undersökningar lyftas i samband med anmälnings-eller lovärenden. Aspekter som hur schakt-och fyll, tillfälliga upplag av material, uppställning av maskiner eller ändrade vattenflöden och avrinningsvägar kan påverka utpekade risker ska särskilt beaktas. Tillfälliga skyddsåtgärder eller permanenta lösningar för ökad stabilitet bör undersökas.

5 Effekter och konsekvenser med avseende på miljömålen

Det övergripande målet för den svenska miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser – detta är Riksdagens definition av generationsmålet.

Riksdagen har antagit 16 mål för miljökvaliteten i Sverige varav 14 berör Värmlands län och där med också Torsby kommun. Målet ger vägledning angående de värden som ska skyddas och den omställning av samhället som behöver ske inom en generation för att nå miljömålen. Knutna till miljömålen finns etappmål som utgör steg på vägen för att nå generationsmålet. Etappmålen visar vad Sverige kan göra och tydliggör var insatser bör sättas in. Förutom etappmålen finns regionala mål och kommunala miljömål för att kunna kvantifiera och specificera vilka ytterligare insatser som krävs för att uppnå målen. Torsby kommun har ett reviderat miljömålsprogram och arbetar aktivt med miljömålen (Näslund, 2024).

Lokala styrdokument för den geografiska kommunen är beslutade av Kommunfullmäktige. En sammanfattning finns i miljömålsprogrammet (Näslund, 2024). Enligt dom ska kommunen sträva efter att öka kunskapen, miljömedvetenheten och handlingsviljan inom kommunens geografiska område. Samtidigt som detta ska kommunens beslut värnar om nuvarande och kommande generationer. Genom att skydda naturen, ekosystemen och skyddsvärda arter ska ansvar för den biologiska mångfalden säkras. Arbete som främjar återbruk, kretslopp samt resurs- och energieffektivisering, och har som mål att minska klimatpåverkan och vårt beroende av fossila bränslen genom att i stället öka användningen av förnybara energikällor, är målsättningen. För att bli en mer hållbar kommun arbetar man också med att öka produktionen av förnybar energi.

Samverkan för mer hållbara transporter och flexibla resesätt är en viktig del av vårt arbete mot ett långsiktigt hållbart samhälle. Genom att följa dessa och göra uppföljningar inom kommunen och de kommunala bolagen tydliggörs ett aktivt arbete.

I miljömålsprogrammet (Näslund, 2024) finns flera tydliga uppställda, mätbara mål för varje miljömål. Detta tillsammans med ett antal delmål. Det är tydligt att kommunen jobbar aktivt med detta och följer upp dem kontinuerligt. I och med planarbetet lyfts här delmålen översiktligt och frågan om, och i så fall hur, något av dem påverkas av en fördjupad detaljplan som denna diskuteras.

Minskad klimatpåverkan

Figur 11 utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

Genom att införa en fördjupad översiktsplan för området ökas beredskapen för förändrat klimat, och samtidigt skapas förutsättningar för ett mer hållbart resesätt och transporter.

,

Giftfri miljö

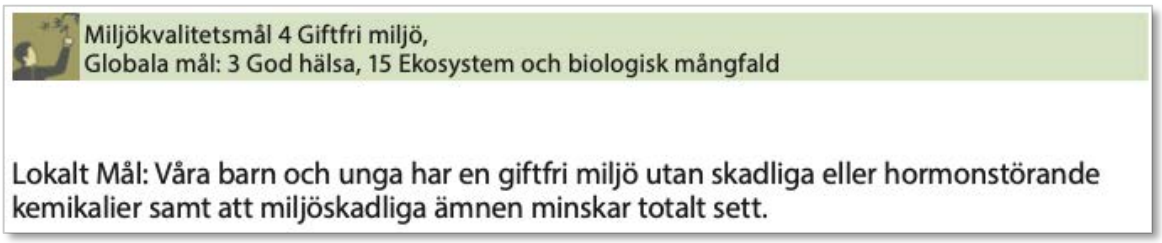

Figur 12 Utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

Påverkas inte av den fördjupade detaljplanen.

God luftmiljö

Figur 13 Utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

En förtätning i centralorterna kan leda till att trädskikt och mängden träd minskar i området. Träden har en luftrenande effekt på mikroklimatet, samtidigt som det är ett glesbygdsområde som inte har problem med luftkvalitén utifrån avsaknad av natur.

God vattenmiljö

Figur 14 Utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

En förtätning eller utspridning bedöms inte påverka vattenmiljön negativt.

God skogsmiljö

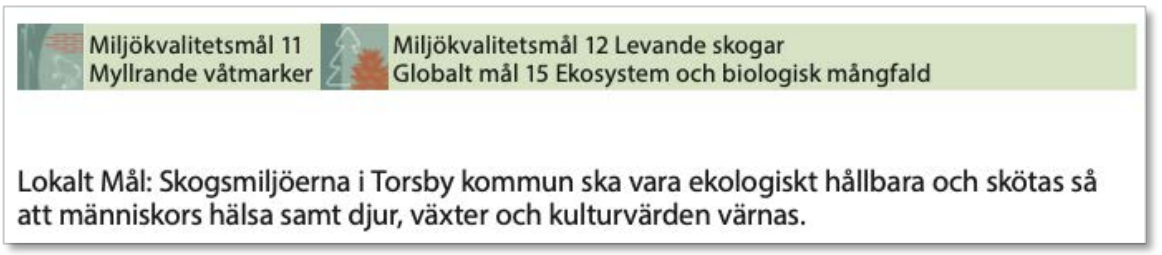

Figur 15 Utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

Tätortsnära skogar och rekreationsvärden säkerställs genom att det finns konkreta handlingsplaner. I kommunen finns gällande skogsbruksplaner samt beredskap för att bibehålla och utveckla området.

Levande och rikt landskap

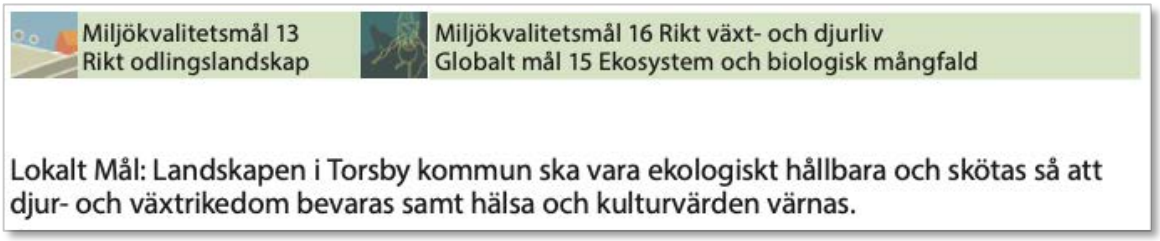

Figur 16 Utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

Levande odlingslandskap är något som lyfts i planarbetet och påverkan av eventuell bebyggelse lyfts under Jordbruksmark 4.1.

God boendemiljö

Figur 17 Utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

Byggande på god jordbruksmark undviks, hållbara transportsätt primers genom lokalt boende och bebyggelse nära centralorten men ändå på landsbygden. En bebyggelseinventering har tagits fram för att identifiera kulturhistoriskt värdefull bebyggelsemiljö, detta är något kommunen följer. Vid känsliga kulturmiljöer eller platser som är visuellt framträdande i landskapet ska traditionella material, färgsättning och takform tillämpas. Plan- och bygglagens generella hänsynskrav enligt 2 kap. 6§ gäller alltjämt.

God arbetsmiljö

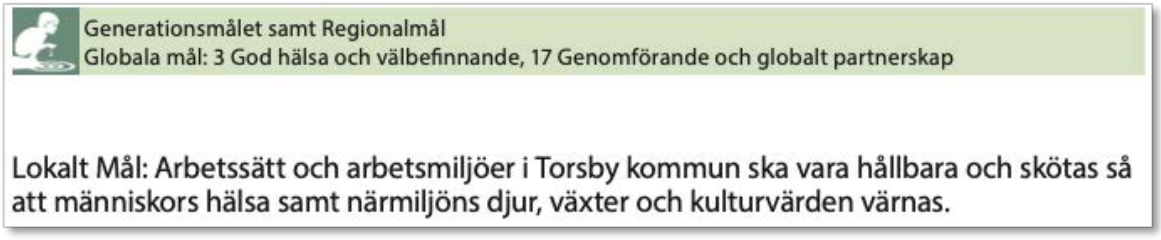

Figur 18 Utdrag från det lokala miljömålsprogrammet för Torsby kommun.

Påverkas inte av den fördjupade detaljplanen.

6 Uppföljning

Uppföljning och övervakning ska ses om en del av processen. Det är viktigt att inte arbetet försvinner efter

miljöbedömningen, utan att uppföljning och övervakning fortsätter. Uppföljning och övervakning utgör underlag för kunskap om miljötillståndet vid framtagandet av en ny plan eller revidering av befintliga planer och program.

För att kunna följa upp och få relevant data till framtida revideringar och arbeten föreslås att uppföljningen sker i samklang med arbete som ska utföras av kommunen. Genom löpande uppföljning går det också att revidera antaganden och åtgärder som genomförs. Skulle en åtgärd för att minimera miljöeffekterna visa sig vara mindre effektiv, kan man på detta sätt revidera och göra bättre inför nästa steg eller nästa exploatering. Som förslag till uppföljning gäller att föreskrivna skyddsåtgärder följs upp.

- Arbetet med suicidprevention i den fysiska miljön ska stärkas. Detta handlar om att begränsa tillgången till medel och metoder för suicid i den fysiska miljön. Detta bör följas upp i samband med kommande detaljplanering.
- Utreda de kumulativa effekterna och åtgärder som krävs för de tre skyfallsstråken
    - väst om Västanvik, från Valberget mot Östmarkskorset,
    - från Bergeby mot omlastningsterminalen
    - från Västanvik mot Notnäs..
- Uppföljning så att det finns beredskap för att snabbt kunna sätta in åtgärder som pumpning, invallning m.m. vid befintlig bebyggelse som ligger inom faktiska riskområden för översvämning.
- I samband med underhållsarbeten vidta åtgärder som avleder vatten till lämpliga lågpunkter eller höja upp vägbanan för att skapa vall mot höga flöden, samt dimensionera ledningsnät där efter.

7 Litteraturförteckning

Esping, J. (2014). *Skogsstrategi.* Skogssällskapets förvaltning AB. Torsby kommun.

Länsstyrelsen i Värmland. (05 2025). *Planeringsunderlag Värmland Externt webbGIS Länsstyrelsen Värmland*. Hämtat från https://www.lansstyrelsen.se/varmland/samhalle/planera-bygga-och-bo/gron-infrastruktur.html: https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=ffef1d636c3f4874bca1adb2be062a55

Näslund, T. (2024). *Miljömålsprogram för hållbar utveckling i Torsby kommun.* Torsby: Torsby kommun.

Torsby kommun. (2011). *Översiktsplan för Torsby kommun.* Torsby kommun.